

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Георги Владимиров Игнатов,
преподавател от катедра „Спортни игри и планински спортове“ към
Департамент по спорт на Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Относно: рецензирани научни трудове и учебна дейност на доц. Боряна Георгиева Туманова, доктор,

единствен кандидат за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“, обявен от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 54 от 29.06.2021 г. по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Физическо възпитание и спорт – плуване) към катедра „Индивидуални спортове и рекреация“ при Департамент по спорт на СУ „Св. Климент Охридски“.

I. Данни за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Индивидуални спортове и рекреация“ към Департамент по спорт на СУ „Св. Климент Охридски“, съгласно Решение на Департаментния научен съвет на Департамент по спорт, ДИУУ, ДЕО, протокол №5 / 30.06.2021 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № РД-38-316 / 09.07.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

II. Данни за кандидатката

Боряна Туманова е родена на 17 юни 1964 г. в гр. София. Средното си образование завършва в Средно спортно училище „Емил Марков“ – гр. София през 1982 г. През 1989 г. завършва ВИФ „Георги Димитров“ с две специалности – „Учител по физическо възпитание“ и „Треньор по плуване“. Състезателка по плуване от 1974 до 1983 г. в ДФС „Левски-Спартак“ – Сф и от 1983 до 1985 г. в СФД „Академик“ – Сф. През 1979 г. става майстор на спорта. Национална състезателка по плуване в периода 1980-1984 г. След кариерата си в плуването пътят и продължава като състезателка по водна топка, а именно от 1985 до 1991 г. в СК „Септември“ – Сф, и от октомври 1991 до юни 1992 г. в „Пансерейкос“ – Серес, Гърция. Била е и капитан на националния отбор по водна топка на България в периода 1987 – 1991 г. Треньорската и работа започва като треньор по синхронно плуване на деца и девойки в „Пансерейкос“, Серес, Гърция в периода октомври 1991 – юни 1992 г. От 2006 г. до днес е треньор по плуване на деца в ПК „Академик-София“, на който клуб е и Председател на УС от 2006 до сега. От 2007 г. до днес е Национален координатор и треньор по Адаптирана физическа активност – плуване на лица с интелектуални затруднения. Ръководител на отбора по плуване на България на Световните Спешъл Олимпикс игри през 2007 г. – Шанхай,

2011 г. – Атина, 2015 г. – Лос Анджелис, 2019 г. – Дубай със спечелени общо 5 златни, 1 сребърен и 1 бронзов медал. Доброволец към „Спешъл Олимпикс“ – спорт за хора с интелектуални затруднения от 2004 г. до днес.

Била е хоноруван преподавател по спорт – плуване в Софийски университет от октомври 1993 до юни 1999 г. През 1999 г. постъпва на работа в СУ „Св. Климент Охридски“ като преподавател по спорт – плуване. От 2003 г. е асистент, а през 2005 г. става главен асистент. През 2012 г. защитава докторската си дисертация и получава научното звание „Доктор“ по 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по ФВС). През 2014 г. става „Доцент“ по същото направление. От 1999 г. до днес е треньор по плуване на студенти в СУ, в т.ч. на представителния студентски отбор (мъже) – от октомври 1999 до октомври 2016 г., а от октомври 2016 г. до днес е треньор на представителния отбор на СУ по плуване (жени). Многократен медалист като треньор по плуване на представителните отбори мъже и жени на СУ „Св. Климент Охридски“ от 1999 г. до днес. Най-големите си успехи постига през 2000 г., когато става Студентски шампион по плуване с мъжкия отбор на Софийския Университет, а през 2020 г. става Студентски отборен шампион по плуване – мъже и жени. Треньор на годината на СУ „Св. Климент Охридски“ за 2000 и 2007 г. Била е съдия по синхронно плуване от 1993 до 1996 г., а от 2011 г. до днес е съдия по плуване.

Ръководител е на катедра „Индивидуални спортове и рекреация“ към Департамента по спорт от 2011 до 2014 г. Заместник директор на Департамента по спорт от 2014 до 2017 г. Директор на Департамента по спорт от ноември 2017 г. до днес. Член на Съвета на Департамента по спорт към СУ „Св. Климент Охридски“ от 2013 до днес. Член на Департаментния научен съвет от месец март 2016 до днес. Член на комисията по атестации на преподавателите от Департамента по спорт от 2009 до 2017 г. Съучредител и член на общото събрание на „Спортен клуб Академик-Софийски университет Св. Климент Охридски“. Член на Общото събрание на Софийския университет – от 2019 до днес.

III. Обобщени количествени и качествени данни за педагогическата и научноизследователската дейност на кандидата

Научната продукция на доц. Туманова, д-р изпълнява критериите за научност като истинност, достоверност, иновативност, принос в науката и практиката и други признаци специфични за научното познание. Оценката за научните резултати на кандидатката, които представя като наукометрични данни, изписани от НАЦИД са, както следва:

- Индикатори в група А: общо 50 т.
- Индикатори в група В: общо 100 т.
- Индикатори в група Г: общо 263,3 т.
- Индикатори в група Д: общо 180 т.

- Индикатори в група Е: общо 295 т.

Както е видно, наукометричните показатели на научната дейност на доц. Туманова, д-р и в трите групи (Г, Д и Е) значително надвишават стойностите от необходимите минимални изисквания, съобразно ЗРАСРБ.

В резултат на дългогодишното си обучение доц. Туманова, д-р е придобила специализирани научни знания и конкретни професионални умения и компетенции, които успешно прилага в академичен и професионален план, в научноизследователска и проектна дейност.

Кандидатката е била ръководител на един национален научно-изследователски проект и е участвала като експерт в още 7 научни и образователни проекта в областта на физическото възпитание и спорта. Свидетелства за високата професионализация на доц. Туманова, д-р се откриват и в цитирането на нейни 26 научни труда, което е безспорно ценно за всички специалисти.

IV. Описание на научните трудове

Доц. Туманова, д-р е авторка на 58 научни труда в областта на физическото възпитание и спорта (ФВС). За участието си в конкурса тя представя за рецензиране по теоретични, научно-приложни и практически аспекти общо 21 научни труда, от които по вид:

1. Монография – 1 бр.
2. Книга – 1 бр.
3. Учебно помагало – 1 бр.
4. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни – 2 бр.
5. Статии и доклади, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране – 16 бр.

Авторският дял от научни публикации е: самостоятелен автор – 14 труда и в съавторство – 7 труда, от които в шест труда е първи и в един е втори автор.

Представената научна продукция може да бъде разпределена тематично, както следва:

- Физическо възпитание и спорт в образователната система, в т.ч. повишаване на ефективността и оптимизиране на учебния процес при студенти избрали да практикуват спорт плуване, по време на своето следване, както и на студентите от специалността „Физическо възпитание и спорт“ в Софийския университет (научни трудове с номера 1, 2, 3, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 17, 19, 20);
- Проблеми свързани с адаптирана физическа активност при лица със специални нужди и спорт за хората от третата възраст (научни трудове с номера 2, 4, 5, 9, 12, 16, 21);
- Плуването, като умение и необходимост – превенция за здраве (научни трудове с номера 1, 2, 15, 18).

V. Научни приноси

На базата на представените публикации, научните обобщения, доказателства, изводи и цялостната дейност на доц. Боряна Туманова, д-р си позволявам да систематизирам основните и научни приноси, както следва:

I. В областта на физическото възпитание и спорта в образователната система – проучванията в научните и трудове целят да обогатят знанията, уменията и компетенциите на университетските преподаватели по спорт и в частност плуване (№ 6, 7, 14, 20) и поемането на отговорност от страна на държавните институции (№ 8, 10, 11, 17, 19). Анализирани са резултати, изведени са препоръки, разработена е методика засягаща проблема за заниманията с плуване, като превенцията и рехабилитацията при проблеми причинени от модерните технологии, увреждащи организма и здравето (№1). Разгледани са въпроси, свързани с развитието на плувния спорт, техниката на придвижване в необичайната за човека водна среда, методите и средствата за обучение, организиране на състезания, правилознание, както и необходимият набор от умения за даване на първа помощ при даване и за обезопасяване на водни басейни (№ 2 – глави 3, 9, 11). Разгледан е проблемът за повишаване културата на междуличностната, личностно-груповата и социалната комуникация и общуване (№ 14). Според авторката съвременния етап на развитие на висшето образование в Европа, българското висше училище значително отстъпва по отношение на спортното образование на своите студенти. Това се дължи на малките бюджети и ограничена материална база. От друга страна ръководните органи във ВУ, автономно решават за мястото и ролята на спорта в учебните планове на своите факултети и често затрудняват организацията му в краткосрочен и дългосрочен план (№13). Други резултати от нейно проучване (№ 20) показват, че по-голямата част от студентите на Софийския университет не тренират редовно. Спортните групи не са много привлекателни за тях поради различни причини. Но младите хора обичат да знаят за нивото на своята фитнес форма и имат голям интерес да използват интелигентни технологии.

II. В областта на адаптираната физическа активност:

II.1. Принос при работа с хора с увреждания – представени са препоръки за управлението необходими, за създаване на стратегии за устойчиво развитие поради многобройните ползи, които спортът носи на тази група граждани – физически и психологически ползи, здравна превенция и социално приобщаване (№ 4, 16). Разяснено е, че устойчивостта може да бъде гарантирана само чрез разработване на система от предпоставки и условия по отношение на педагогически, психологически, управленски, здравни превантивни и законодателни инструменти и ресурси (№ 2 – глава 10). Представена е адаптирана програма за обучение по плуване на хора в

напреднала възраст или със затруднения (№ 2 – глава 14). Чрез нея се показва, че водната среда и естеството на спорта плуване влияят положително върху функционирането на хората с увреждания. На базата на философията за позитивните нагласи към хората с увреждания и ролята на спорта за тяхното постигане е създадена предпоставка за стимулиране на толерантността на участниците в процеса на обучение по плуване по отношение на интегрирането на хора с интелектуални затруднения в общността чрез активна спортна дейност (№ 2 – глава 8 и № 4). Създадена е необходимата основа за подобряване на физическата работоспособност и поддържане здравето на лица с интелектуални затруднения чрез средствата на плувният спорт. Авторката представя много умело и ролята на движението Спешъл Олимпик България, което успешно развива и прилага стратегията си за осигуряване на по-приемаща среда чрез спортни дейности за атлети с интелектуални увреждания, следвайки дългогодишната си политиката насочена към присъединяване на всички хора с интелектуални увреждания към занимания с физическа активност и повишаване на информираността на хората без увреждания относно тях. Разрастването и популярността на Спешъл Олимпик движение показват, че хората с увреждания могат да постигат добри резултати в спорта (№ 21);

II.2. Принос при работа с възрастни хора – в дългогодишните си проучвания авторката установява, че липсата на знания и компетенции сред спортно-педагогическите кадри ограничава възможностите за практикуване на спорта плуване от хора от различни възрастови групи (№ 9, 12). Целта на изследванията и в тази област са да предостави систематизирана информация за съвременните възможности за спорт при хората от третата възраст и да повиши информираността на спортно-педагогическите кадри в тази сфера на приложение и по-задълбочени знания в областта на рекреативните и укрепващи здравето адаптирани спортни дейности (№ 5). Приносният характер е в доказването на потребност от адаптиране на физическата активност и в частност плуването и формираните препоръки за действие (№2 – глави 7 и 14). Адаптираната физическа активност би подобрила физическото и ментално здраве и социалната интеграция на възрастното население. Целта е възрастните хора да се запознаят с двигателни дейности и да се мотивират да пробват нещо, което им допада (№ 5).

III. В областта на плуването, като умение и необходимост – превенция за здраве:

III.1. В тази област на научните си търсения, авторката поставя акцент върху плуването, като средство за превенция и оптимизиране на двигателния режим при хора от всички възрастови групи, при наличие на проблеми причинени от различни увреждания или от бурния темп на развитие на модерните технологии. Дават се общи и по-задълбочени

познания, в областта на рекреативните и укрепващи здравето дейности в сферата на плуването. Предложен е модел за благоприятна и ефикасна програма за превенция и профилактика на вредните последици от модерните технологии, включваща занимания във водна среда. За първи път се разглеждат комплексно четирите водещи вредни последици. Приносният момент в монографичният труд (№ 1) се изразява в разработената методика срещу проблема с масово наблюдаваното наличие на наднормено тегло, неправилна стойка, умствена умора и асоциализация сред учащите във ВУ. Поставената цел е да послужи като мотивационно средство целящо да накара младите хора да бъдат активни и да ги убеди, че спорта е за всеки;

III.2. Разпространени са добри практики свързани с плуване и физическа активност и в най-ранната възраст. Обобщен, систематизиран и анализиран е информационен масив, отразяващ характеристиката на спорта плуване, неговата специфика, ползи за здравето, психиката и социализацията при най-малките (№ 15, 18);

III.3. Доказано е комплексното влияние на водата върху здравословното състояние, но наред с положителния ефект върху психо емоционалния и физически статус на организма, тя крие и редица опасности, подробно описани и систематизирани (№ 2 – глава 2).

Представената научна продукция в един широк спектър, нейната съдържателна страна, резултатите и изводите ми дават основание да определя авторът като водещ по проблемите на спорта плуване и по-конкретно плуването във висшите училища в нашата страна, както и по проблемите на адаптираната физическа активност. От анализа на научната продукция на доц. Туманова, д-р прави впечатление високата компетентност и интерпретацията на научните изследвания.

Предложената от доц. Туманова, д-р научна продукция отговаря на изискванията за академична длъжност „Професор”.

VI. Учебна и научно-изследователска дейност

При прегледа на публикуваните данни относно учебната и научноизследователската дейност на доц. Туманова, д-р се открива, че са изпълнени условията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. По-конкретно обявеният конкурс има пълна учебна натовареност със съответните задължителни и избираеми курсове.

Доц. Боряна Туманова, доктор е основен преподавател към катедра „Индивидуални спортове и рекреация“ към Департамента по спорт при СУ „Св. Климент Охридски“.

Изключително важно е да се отбележи, че доц. Туманова, д-р води дисциплината „Методика на преподаване по плуване“ с прилежащите лекции и упражнения в специалността „Физическо възпитание и спорт“

към Факултет по науки за образованието и изкуствата от нейното създаване през 2009 г. до днес. Към същата специалност е водила и лекционният курс по дисциплините „Физическо възпитание за деца със специални образователни потребности“ и „История на спорта“ от 2015 до 2017 г. Към момента води задължителните дисциплини „Спорт-2“ към Факултета по журналистика и масова комуникация и „Плуване – история, развитие, техника, теория и методика на тренировката“ към Юридически факултет.

По мои лични впечатления тя е автор на редица иновативни подходи за нуждите на учебната работа със студентите от профилираните групи по плуване, с тези от специалността „Физическо възпитание и спорт“ към ФНОИ и разбира се със студентките участнички в отбора по плуване на Университета. Също така тя е авторка на собствени лекционни курсове, преподавайки на студентите от ФЖМК и ЮФ. Този факт свидетелства, че тя е отлично подготвена да създава, презентира и текущо да обновява съдържанието на водените от нея лекционни курсове. В съдържателно отношение създадените курсове разкриват класическия облик на педагогическата наука, но и съвременните ѝ постижения, допълнително илюстрирани с множество примери от практиката. Всичко това ги прави не само теоретико-приложно ориентирани, но и особено полезни и атрактивни за широката аудитория от студенти, докторанти, специалисти.

Доц. Туманова, д-р е научен ръководител на двама докторанти и научен консултант на един докторант, защитили дисертации, като темите на дисертационните им трудове са своеобразно продължение на научните и търсения и дългогодишен изследователски опит. По този начин тя на практика споделя с тях своите ефективни начини и практики как се преподава и как се постига високо качество на научноизследователската и публикационната дейност.

Доц. Туманова, д-р е член на редакционната колегия на Годишниците на Департамента по спорт от 2014 г. до днес и на Сборниците от Международната научна конференция, организирана от Департамента по спорт при СУ „Св. Климент Охридски“ – от 2014 г. до 2017 г. Тя има 34 участия в научни конференции от които 25 у нас и 9 в чужбина. Има и 20 участия като член на Научни журита по педагогическите направления 1.3. и 7.6. от тях 8 като рецензент. Всичко това свидетелства, че тя влага дългогодишни, последователни и целенасочени усилия в своето академично обучение и в постигане на висока професионализация.

Представената продукция за рецензиране не дублира разработки на други автори и няма наличие на плагиатство.

Нарушения в хода на конкурса не са констатирани.

VII. Заключение

На основание на цялостния анализ на представената научна продукция, на дългогодишните ми лични впечатления, считам че кандидатът за академична длъжност „Професор“ доц. Боряна Георгиева Туманова, д-р притежава нужната професионално-педагогическа и научна подготовка. Боряна Туманова е уважаван преподавател с богата практическа и отлична теоретична подготовка. Тя е пример за спортен педагог в системата на висшето образование, която успешно съчетава научноизследователската дейност с конкретната преподавателска работа и осъществена дейност. Ползва се с уважение сред студентите и колегите си.

Въз основа на изложеното и качествата на кандидата, с убеденост предлагам на Уважаемите членове на научното жури да присъдят на доц. Боряна Георгиева Туманова, д-р – академичната длъжност „Професор” по 1.3. Педагогика на обучението по... (Физическо възпитание и спорт – плуване) за нуждите на катедра „Индивидуални спортове и рекреация“ към Департамент по спорт при СУ „Св. Климент Охридски“.

30. 09. 2021 г.
гр. София

Изготвил рецензията:
/проф. Георги Игнатов, д-р/